

# LOOSDUINEN: DEEL 1, KOM EN KRAAYENSTEIN

*foto Elsbeth van Hijckama Vlieg*

Van tijd tot tijd besteden de Vrienden van Den Haag aandacht aan een van de stadsdelen, zowel in Ons Den Haag als door de speciaal georganiseerde excursies. Dit jaar is dat Loosduinen. Welk Haags stadsbeeld hebben we hier in handen? In een serie van drie artikelen laten wij dat zien.

De naam Loosduinen vindt zijn oorsprong in de ondergrond. Door de voortgaande aanzanding langs de Noordzeekust kwamen de duinen in de vroege middeleeuwen steeds verder landinwaarts te liggen. Deze 'loze duinen', die voor de zeevering geen functie meer hadden, waren uitgelezen plekken voor een nederzetting. Vooral omdat de omgeving vruchtbaar cultuurland was. Totdat aan het eind van de jaren zestig van de vorige eeuw de groeiende stad de agrarische grond in beslag nam en de tuinders werden verplaatst naar de Oost-Madepolder.

Het stadsdeel Loosduinen is groot (13 km<sup>2</sup>, ruim 22.500 woningen en 45.865 inwoners in 2015). Daarbinnen onderscheiden we zes wijken, die in verschillende perioden zijn gebouwd. Allemaal met een eigen karakter, en daarbinnen weer afzonderlijke buurten. Het is een stadsdeel met een interessante diversiteit. We nemen u mee op een denkbeeldige fietstocht door twee van deze wijken. In de volgende twee edities van Ons Den Haag komen de andere wijken aan bod.

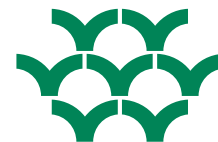
We beginnen bij de oorsprong, de oude kern van het tuindersdorpje dat door de gemeente Den Haag werd geannexeerd. Deels in 1811, en deels in 1923. Tegenwoordig heet het 'Kom Loosduinen'. Ooit gelegen aan de rand van de stad, in een typische tuindersomgeving, bevindt het zich er nu

middenin. En nog steeds is deze oorspronkelijke dorpskern een oriëntatiepunt in de ruimere omtrek. In het midden ligt het Loosduinse Hoofdplein, waar iedere week markt is. Er zijn winkels, een bibliotheek, het stadsdeelkantoor en een openbare basisschool. Het woningbestand in de Kom bestaat uit kleinere huurwoningen uit de twintiger jaren en koopwoningen van latere datum. Het is een mix van laagbouw en middelhoge strokenbouw. Van de oorspronkelijke dorpsbebouwing is niet veel meer over, maar de gezellige dorps sfeer is er nog altijd.

## **Kraayenstein, impressie van een groene stadswijk**

Zuidwaarts fietsen we via de Willem III straat de uitgestrekte wijk Kraayenstein binnen. Deze wijk is gebouwd in de jaren 70/80 en ligt tegen het groengebied van Madestein aan, tussen de Loosduinse Hoofdstraat, de Escamplaan en de Lozerlaan. Hier zien we afwisselend laagbouw en hoogbouw in de typische architectuur van die tijd. Een paar lange woonflats van vier tot achttien bouwlagen zijn in een S-vormige slinger in de wijk neergezet. De gevels zijn gelaagd met een voortgaande afwisseling van om en om open en gesloten balkons. De rest van de bebouwing bestaat uit rijen eengezinswoningen. In het midden onder de hoogbouw bevindt zich een klein winkelcentrum.

Kraayenstein ademt de sfeer van een tuinstad. Dat komt doordat langs de ontsluitingswegen en de vele waterlopen groen is aangebracht. Van de vele hoge bomen is er één die speciale aandacht trekt. Het is een monumentale meerstammige Hollandse iep, ter hoogte van de Margaretha van Hennebergweg 2/4, links van het pad.



### De Abdijkerk

De laagbouw met kap heeft de vorm van woonerven. Hierin is misschien iets terug te zien van de oorspronkelijke dorpsbebouwing. In ieder geval past het mooi bij het ensemble van historische gebouwen die hier bewaard zijn gebleven. Daar is de Abdijkerk die meteen opvalt. Het schip en de toren zijn nog afkomstig van het oude cisterciënzer nonnenklooster dat hier in de 13<sup>e</sup> eeuw door Floris IV werd gesticht. Het is het oudste gebouw van Den Haag. Opmerkelijk detail is de windvaan op de toren. Het is geen haan maar een stel klompen, dat nog herinnert aan de tuindersbevolking van weleer. Het bijzondere Reichner-Bätz-orgel stamt oorspronkelijk uit 1780, en wordt nog vaak bespeeld. Regelmatig worden er concerten gehouden, soms bij kaarslicht. ([www.abdijkerk.info](http://www.abdijkerk.info))

Een ander beeldbepalend gebouw is molen De Korenaer uit 1721. Sinds 2016 is hij weer in bedrijf en kan men er diverse soorten meel kopen. Direct ernaast vinden we het Loosduins Museum, gevestigd in een oorspronkelijke molenschuur uit 1895. Bij elkaar is het een sprookjesachtig echt Loosduins ensemble, waar vele trouwfoto's worden gemaakt.

### Madestein

Fietsen we verder naar het zuiden dan zien we een geleidelijke overgang van de laagbouw naar het groene open buitengebied van het park Madestein. Vanaf 2004 verrees hier, aan de andere kant van de Lozerlaan, midden in het groen en op een voormalig kassengebied de langgerekte villawijk Vroondaal. Het ging erom hier als het ware een tweede Wassenaar-Zuid te realiseren, door op grote kavels particuliere bouwers de vrije hand te geven. De grote variatie aan bouwstijlen die zo ontstond is nu een intrigerend schouwspel. Smaken verschillen, dat is zeker. Er is ruimte voor zo'n 2000 huizen die rond 2025 allemaal gebouwd zullen zijn. Aan de zuidkant van deze strook, tussen de Madepolderweg en de Boomaweg, ligt Vroondaal-Zuid. Je zou het niet direct verwachten, maar het woningaanbod hier is gebaseerd op karakteristieke Haagse huizen zoals in het Belgisch Park en Statenkwartier. De geïsoleerde ligging van Vroondaal maakt dit een eigenzinnig stukje nieuwe stad. De vraag is, wordt het echt een Haagse wijk of blijft het een bebouwde groenstrook die uiteindelijk gaat functioneren als onderdeel van het Westland?



*De Stenen Kamer (foto Casper de Weerd)*

### De Stenen Kamer in Madestein

In het park Madestein kunnen we doorfietsen naar De Stenen Kamer, een belangrijke archeologische plek. Nergens in het gebied worden we ons er zo van bewust dat de grond hier al in de vroege tijd werd bewoond en bewerkt. Het is de gerestaureerde stenen fundering van de adellijke hoeve Huis de Camp, net als de Abdijkerk en het klooster gebouwd in de 13<sup>e</sup> eeuw. Een opmerkelijk middeleeuws erfstuk, omdat een woning van steen in die tijd zeldzaam was.

Bewegen we met de klok mee vanaf Kom Loosduinen via Kraayenstein, Madestein en Vroondaal naar het westen dan komen we bij de wijk Ockenburg/Kijkduin, die tegen de grens met Monster aan ligt. Daarover gaat het volgende deel van deze korte serie over het stadsdeel Loosduinen in Ons Den Haag.



*Huis in Vroondaal (foto Pieter Musterd)*